

"Hulul gibi batıl bir mezhebin reddine işarettir." Hulul hakkında bilgi verir misiniz?

Hulul; kelime olarak bir şey içine girmek, dahil olup bütünleşmek anlamındadır. **Istılah ve terim olarak hulul;** Allah'ın insan cismine girip bütünleşmesi anlamındadır ki, bu İslam inancına göre küfür ve şirktir.

Başta Ehl-i sünnet olmak üzere, Mu'tezile'ye ve mütedil Şîa'ya mensup İslâm kelâmcıları; ister mutlak ister muayyen olsun, bütün şekilleriyle hulûlün İslâm inancına aykırı olduğunda da ittifak etmişlerdir.

Allah'ın belirli bir varlığa hulûl etmesi mümkün değildir. Zira hulûl bir varlığa tahsis edilmeyi, başkasına muhtaç olmayı, bir yerde ve yönde bulunmayı, parçalara bölünmeyi, başka bir nesneye bitişip onunla tek varlık haline gelmeyi, yapısal değişmeyi ve aşağı varlıklara intikal etmeyi gerektirir. Bütün bunlar, hâdis olan ve maddeden ibaret bulunan mevcutlara ait özellikler olup hulûl eden varlığın araz, cevher veya cisim olmasını gerektirir.

Halbuki Allah Teâlâ vâcibü'l-vücûd olup mümkün veya hâdis değildir, madde üstü yetkin bir varlıktır, cevher yahut da araz olmaktan ve bunlara ait nitelikler taşımaktan münezzehtir. Hulûl O'nun zâtı gibi sıfatları hakkında da imkânsızdır. Zira sıfatların zâttan ayrılması muhaldir.(1)

"Allah Teâlâ üzerinden, gece-gündüz ve zaman geçmesi düşünülemez. Allah Teâlâ'da, hiçbir bakımdan, hiçbir değişiklik olmayacağı için, geçmişte, gelecekte, şöyledir, böyledir denemez. Allah Teâlâ, hiçbir şeye hulûl etmez ve etmemiştir." (Mevlânâ Hâlid-i Bağdâdî)

"Allah Teâlâ hiçbir şeyle birleşmez. Hiçbir şey de O'nunla birleşmez. O'na hiçbir şey hulûl etmez; O da bir şeye hulûl etmez. O'nun benzeri, eşi yoktur. Nasıl olduğu anlaşılamaz, düşünülemez." (Ahmed Fârûkî)

"İlâhın, bir cisme hulûl etmesi, imkânsızdır. Eğer ilâh cism olsaydı, başka bir cisme de hulûl ederdi. Cisme hulûl eden şey ise, cism olur"

ve hulûl edince iki cismin maddeleri birbirine karışır. Bu da ilâhın parçalanmasını îcâb ettirir... Bu durum ise, Cenâb-ı Hak için muhâldir (mümkün değildir, olamaz). **O hâlde, Allah Teâlâ hiçbir şeye hulûl etmemiştir.**" (*Fahreddîn Râzî*)

Allah'ın bütün varlıklara hulûl edip onlarla ittihad etmesi de mümkün değildir. Zira bu hem naslara hem de akla aykırıdır. Kur'an ve Sünnet'te böyle bir akîdeyi doğrulayacak hiçbir delil yoktur. Aksine naslarda Allah'ın zâtında, sıfatlarında ve fiillerinde benzersiz olduğu ve O'nun dışındaki her şeyin yaratılmış varlıklardan ibaret bulunduğu te'vile imkân bırakmayacak bir açıklıkla ifade edilmiş, İslâm âlimleri de nasları bu çerçevede anlamışlardır. Hulûl ve ittihad telakkisi aklın ilkeleriyle de bağdaşmaz. Çünkü böyle bir anlayış Allah âlem ikiliğini ortadan kaldırmakta ve aklın temel ilkelerinden biri olan ayniyetle çelişmektedir.

Ruh, emir aleminden gelen bir kanun-u İlahidir. Emir aleminde tasarruf eden sıfat ise; Allah ezeli iradesidir. Ruhun dayandığı sıfat; ezeli iradedir. Ruh mahluk değildir demekten maksat, ruhun istinat ettiği Allah'ın ezeli iradesi mahluk değildir anlamındadır. Yoksa ruh mahluktur. Ruh mahlukiyetin dışında göstermek, hulul anlayışının başka bir şeklidir. Hadis ile ezelin ittihadı muhal olduğu için, ruhu hadislikten çıkarıp ezeliyet vererek, hulul inancına zemin hazırlamak istiyorlar.

İslam tarihindeki vahdet-i vücud görüşü ile hulul ya da panteizm görüşünün hiçbir alaka ve münasebeti yoktur.

Vahdet-i vücud; Allah'ın ezeli vücudunda bir istiğrak, bir fena bulma halidir.

Hulul ve panteizm (Varlığı maddede birlemek fikri) görüşü ise madde hesabına, Allah'ın ezeli vücudunu inkar etmek demektir.

Dolayısı ile iki görüş tamamen birbirinin zıddı ve muhalifidir.

İslam tarihinde **Gulat-ı Şia** (Şiilikte aşırı gidenler) denilen bazı sapkın fırkalar, hulul ve panteizm görüşünü savunmuşlardır. Dolayısı ile bu sapkın fırkalar İslam dairesinin dışına da çıkmışlardır.

(1) bk. *İbn Metteveyh, I, 224; Bağdâdî, Usûlü'd-dîn, s. 77-78; Hillî, s. 36; Fahreddin er-Râzî, el-Metâlibü'l-âliye, II, 101-103.*